

KANUN YARARINA TEMYİZ

APPEAL IN THE INTEREST OF LAW

Taner SARISOY^(*)

ÖZET

Kanun yolu, ilgili kanunlarda yerini bulunan ve yargı mercilerince verilen kararların, değiştirilmesi-ne veya tamamen kaldırılmasına imkan sağlayan yollardır. Bu yollar, İdari Yargılama Usul Kanununda, Ceza Muhakemesi Kanununda, Hukuk Muhakemeleri Kanununda açıkça ifade edilmektedir. Kanun yararına temyiz ise bu kanun yollarından tamamen farklı özellikler taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kanun yolu, temyiz, kanun yararı, hukuka aykırılık.

ABSTRACT

Course of law is basically a legal remedy by which one could have the chance of a judiciary decision to be amended or be abrogated. These legal ways are clearly explained in the Administrative Procedure Law, the Criminal Procedure Law and the Civil Procedure Law. The appeal in the interest of law, nonetheless, carries completely different attributes from the other courses of law.

Key Words: Course of law, appeal, interest of law, contradiction to law

1- GİRİŞ

Bilindiği gibi kanun yolları, olağan kanun yolları ve olağanüstü kanun yolları olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunların içerisinde kanun yararına temyiz kendine has özellikleri olan farklı bir kanun yolu olarak karşımıza çıkmaktadır.

^(*) Vergi Müfettişi

Makalemizin konusunu bir kanun yolu olarak kanun yararına temyizizin özelliklerini ortaya koymak oluşturmaktadır.

2- KANUN YOLU

Kanun yolu, mahkemeler tarafından verilen kararların düzeltilmesi, iyileştirilmesi veya iptal edilmesi, bir başka ifadeyle yeniden gözden geçirilmesi için başvuru ve açıkça kanunda yerini bulan yollardır¹. Bu yollarla, yargılamadaki taraflar, kendi aleyhlerine ortaya çıkan nihai kararın yeniden gözden geçirilmesini sağlayarak, ya kararın düzeltilmesine ya da iptal edilmesine veya aynen kararın onanmasına yol açan süreci başlatmış olurlar.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda kanun yolları; **itiraz, temyiz, yargılamanın yenilenmesi ve kararın düzeltilmesi** olarak belirtilmiştir. İdari yargılama hukukunda, kesinleşmemiş mahkeme kararlarına karşı başvurulabilecek kanun yollarına “olağan kanun yolları”, kesinleşmiş mahkeme kararlarına karşı başvurulabilecek kanun yollarına ise “olağanüstü kanun yolları” denilmektedir. Yukarıda zikrettiğimiz kanun yollarından sadece yargılamanın yenilenmesi olağanüstü kanun yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer kanun yolları ise olağan kanun yolları olarak adlandırılırlar².

Kanun yollarının amacı somut olayda adil karar verilmesi, yargılamanın çabuklaştırılması, hukukun geliştirilmesi, içtihat ve hukuk birliğinin sağlanması olarak karşımıza çıkmaktadır³. Nihai amacın ise bireyin kişisel haklarının korunması olduğu açıktır⁴.

Ceza Muhakemesi Kanunu açısından olağan kanun yolları; itiraz, istinaf ve temyiz olmak üzere üç türdür.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu açısından kanun yolları ise; istinaf, temyiz ve yargılamanın iadesi olmak üzere yine üç tür olarak yer almaktadır.

İdari Yargılama Usul Kanununda ise kararlara karşı başvuru yolları olarak; itiraz, temyiz, yargılamanın yenilenmesi ve kararın düzeltilmesi sayılmıştır. Kanun yararına bozma ise, temyiz yolu içinde değerlendirilmiştir. Ancak bazı özellikleri itibarıyla temyizden farklıdır ve bu nedenle kendine özgü bir kanun yoludur. Kanun yararına temyiz aşağıdaki özellikleri haizdir:

Bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince ve Danıştayca ilk derece mahkemesi olarak verilip **“temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş”** bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan mahkeme veya Danıştay kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.

Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete’de yayımlanır.

Ceza Muhakemesi Kanunu açısından olağanüstü kanun yolları ise; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı-

¹ Avcı Mustafa; “İdari Yargıda İstinaf”, *TBB Dergisi* 2011(96), s.180

² Çağlayan Ramazan; *İdari Yargıda Kanun Yolları*, Seçkin Yayınevi, 1.Baskı, Ankara, 2002, s.18

³ Buradaki amaç bu olmakla birlikte karar düzeltme ve istinafın yargılamayı çabuklaştırmaktan ziyade süreci uzattığı iddiaları da yapılmaktadır. İstinaf için Bknz.Nevhis Deren Yıldırım, “Teksif İlkesi Açısından İstinaf”, *TBB-İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantısı*, Ankara, 7-8 Mart 2003, s.95

⁴ Yıldırım Kamil; “Kanun Yolu Olarak İstinaf”, *TBB-İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantısı*, Ankara, 7-8 Mart 2003, s.72

sının itiraz yetkisi, kanun yararına bozma ve yargılamanın yenilenmesi olmak üzere üç tür yol olarak belirlenmiştir. Kanun yararına bozma ise aşağıdaki özellikleri taşımaktadır:

- Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükmünde hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir.
- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bu nedenleri aynen yazarak karar veya hükmün bozulması istemini içeren yazısını Yargıtay'ın ilgili ceza dairesine verir.
- Yargıtay'ın ceza dairesi ileri sürülen nedenleri yerinde görürse, karar veya hükmü kanun yararına bozar.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu açısından kanun yararına temyiz şu özellikleri taşımaktadır:

- İlk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlarla, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.
- Temyiz talebi Yargıtay'ca yerinde görüldüğü takdirde, karar kanun yararına bozulur. Bu bozma, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz.
- Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazete'de yayımlanır.

3- İDARİ YARGILAMA USUL KANUNUNDA YER ALAN KANUN YARARINA TEMYİZ İFADESİNİN ANLAMI ve UYGULAMASI

3.1- Kanun Yararına Temyizin Özellikleri

Kanun yararına temyiz, kanun yolları içerisinde olağanüstü kanun yolunun kendine özgü bir tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

i. Kanun yararına temyiz, temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş kararlar üzerine başvuru-
lan bir yoldur. Kararın kesinleşmiş olması, dava yollarının tüketilmesi şeklinde olabileceği gibi (Bölge
İdare Mahkemesinin kararlarında olduğu gibi) bu hakkın kullanılmaması (temyize gidilmemesi) veya
reddedilmesi (temyiz isteminin reddedilmesi) sonucunda da kesinleşmiş olabilir. Dolayısıyla kararın
kesinleşmiş olması önemlidir, nasıl kesinleştiğinin önemi yoktur.

ii. Kesinleşmiş kararların sonuçlarının yürürlükte bulunan hukuka aykırılık taşıması gerekmektedir.
Bu gerekçe dışında kanun yararına temyiz yoluna başvurmak mümkün değildir. Burada önemli olan
kararın sonucunun hukuka aykırılık taşımasıdır. Kararın içinde olan ancak sonuca etki etmeyen huku-
ka aykırılıklar kanun yararına temyiz edilemeyecektir.

iii. Normalde bölge idare mahkemesi kararlarına karşı temyize gidilememektedir. Ancak, BİM ka-
rarlarına karşı da kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilmektedir.

iv. Kanun yararına temyiz yoluna gidilebilmesi için herhangi bir süre öngörülmemiştir. Buna göre,
kararların kesinleşmesinden sonra herhangi bir tarihte süre sınırlaması olmaksızın kanun yararına tem-
yiz yoluna başvurulabilmektedir.

v. Kanun yararına temyize gitme Danıştay Başsavcısının yetkisindedir.

vi. Kanun yararına temyiz kabul edilse ve kararın bozulmasına karar verilse bile kararların hukuki sonuçları değişmemekte, yani taraflar üzerinde herhangi bir etkisi olmamaktadır.

3.2- Kanun Yararına Temyizin Amacı ve Doğurduğu Sonuçlar

Kanun yararına temyiz yolunun amacı; hukukta ve uygulamada birliği sağlamaktır. Bu şekilde kanunun her yerde aynı şekilde uygulanması sağlanmış olur. Hukuk devletlerinde hukuk birliğini sağlama görevi yüksek mahkemelere verilmiştir. Bizde de uygulama bu şekildedir. Buna göre, yüksek mahkemeler sadece yerel mahkemelerin kararlarını denetlemekle kalmaz aynı zamanda uygulama ve içtihat birliğini sağlarlar.

Kanun yararına temyizın amacı içtihat birliğini sağlamak olduğu için bu yolun uygulamasıyla verilen kararlar, kural olarak hükmün hukuki sonuçlarını kaldırmaz, başka bir ifadeyle taraflar, kanun yararına bozma kararından yararlanamaz.

Karar kesinleştikten sonra, kesin hükmün sonuçlarının korunması zorunludur. Aksi takdirde bireylerin mahkeme kararlarına saygı göstermesi beklenemez, hukuksal düzen ve dirliğin gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Bu sebeple, karar kesinleştikten sonra başvuru bu yolun sonucunda verilen bozma kararı tarafları etkilemez. Kanun yararına bozulan kararlar aleyhine kararın düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi gibi kanun yollarına başvurulması da mümkün değildir.

Kanun yararına bozma sadece ceza yargılama hukukunda sanık yararına ise uygulanır. Bunun sebebi ise, sanık kamu gücü uygulanma ihtimali olan bireydir. Kamu gücünün birey üzerinde haksız olarak kullanılması halinde ortaya çıkacak zarar, kesin hükmün ortadan kalkmasının doğuracağı zarara göre daha fazladır.

Kanun yararına temyize lüzumu halinde ilgili bakanlığın talebi veya Danıştay Başsavcısı tarafından kendiliğinden dikkate alınarak gidilmekte ve Danıştayca verilen kararlar Resmi Gazete’de yayınlanmaktadır. Burada ilgili bakanlık ifadesiyle kastedilen, kararın iptal edilmesinden faydası olacak olan tüm bakanlıklardır.

4- KANUN YARARINA TEMYİZ EDİLEN BAZI KARARLAR

İdari Yargılama Usul Kanunu 51. madde kapsamında temyiz edilen kararlardan özellikle 2011 ve 2012 yıllarında Bölge İdare Mahkemesinin kararlarına karşı başvurulduğu ve kararların “bozma” şeklinde çıktığı görülmektedir. Bu kararlardan bazıları şunlardır:

- Dn.11.D.2012/4019 Esas No, 2012/4559 sayılı Karar.
- Dn.11.D.2012/4028 Esas No, 2012/4560 sayılı Karar.
- Dn.11.D.2012/4022 Esas No, 2012/4558 sayılı Karar.
- Dn.11.D.2012/4021 Esas No, 2012/4561 sayılı Karar.
- Dn.11.D.2012/4029 Esas No, 2012/4562 sayılı Karar.
- Dn.11.D.2012/4016 Esas No, 2012/4563 sayılı Karar.
- Dn.11.D.2012/4024 Esas No, 2012/4564 sayılı Karar.
- Dn.11.D.2012/4019 Esas No, 2012/4559 sayılı Karar.

Yukarıda yer alan kararlar kanun yararına temyizın kabulü ve kararın bozulması sonucunu doğurmuştur. Ancak dava konusu olay hepsinde aynıdır. Bu kararlar, Maliye Bakanlığının Sağlık Birimlerinin

Devri konulu genel yazısının 9'uncu maddesinin Danıştayca iptal edilmesine istinaden idareden iptal edilen düzenleyici işlemin uygulanması sonucu mahrum kalmış olduğu parasal haklarının tazminini isteyen davalıların bu taleplerinin idare tarafından reddedilmesi sonucu dava yoluna gitmelerinin Bölge İdare Mahkemeleri tarafından aksi yolda karar verilmiş olması nedeniyle BİM kararının bozulması şeklindeki kararlardan oluşturmaktadır.

Aynı gerekçeli ve konulu iki kanun yararına temyiz kararlarına ilişkin bilgiler ise aşağıya alınmıştır.

- Dn.2.D.2011/10774 Esas No, 2012/4356 sayılı Karar.

- Dn.2.D.2012/3022 Esas No, 2012/4332 sayılı Karar.

Bu kararlarda ise; naklen atanması nedeniyle yolluk verilmesi için idareye başvuran davacının başvurusunun reddedilmesi üzerine açılan davanın dava açma süresinin yanlış hesaplanarak Bölge İdare Mahkemesi tarafından reddedilmesi üzerine konu kanun yararına temyiz edilmiş ve dava açma süresi doğru hesaplanarak Bölge İdare Mahkemesinin kararının kanun yararına bozulması kararı verilmiştir.

5- SONUÇ

İdari Yargılama Usul Kanununda, Ceza Muhakemesi Kanununda, Hukuk Muhakemeleri Kanununda belirtilen kanun yollarından farklı olarak, kanun yararına temyiz uygulaması, temyiz edilmeden kesinleşmiş kararların hukuka aykırılık taşıdığının iddia edilerek bozulmasının talep edilmesidir. Ancak, kanun yararına temyizcinin amacı içtihat birliğini sağlamak olduğu için bu yolun uygulanmasıyla verilen kararlar, kural olarak hükmün hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz, başka bir ifadeyle taraflar, kanun yararına bozma kararından yararlanamaz. Bununla birlikte, kanun yararına bozma sadece ceza yargılama hukukunda sanık yararına ise uygulanır.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 01.01.2006 tarihli 16 sayılı Genelgesi (Kanun Yararına bozma talepleri konulu).
- BAYRAKLI, Hasan Hüseyin. *Vergi Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları*. 2011, Afyonkarahisar.
- DARENDE, İhsan.Yazılı Emir Yolu Sanık-Hükümlü Aleyhine İşler Mi, Kazanılmış Hak Nedir?/ www.sinerjias.com.tr/pg/pdf/11.pdf ,(10.01.2013).
- GÖZÜBÜYÜK, A.Şeref.Yönetmelik Yargı.Turhan Kitapevi, 2012, Ankara.
- KIZILOĞLU, Şükrü. *Vergi İhtilafları ve Çözüm Yolları*. Yaklaşım Yayıncılık, Eylül 2011, Ankara.
- KUYUCU, A.Aydın.Kanun Yararına Bozma.Adalet Yayınevi, Haziran 2009.
- ODYAKMAZ, Zehra.İdari Yargı.İkinci Sayfa, 2008, İstanbul.
- OKTAR, S.Ateş.Vergi Hukuku.Türkmen Kitapevi, 2008, İstanbul.
- YILDIZ, Müzeyyen.Kanun Yararına Temyiz.
- www.edirnebarosu.org.tr/dosyalar/SSC/Kitap/pdf/7.pdf (10.01.2013).
- www.adalet.gov.tr .
- www.online-hukuk.org.